

AVRUPA BİRLİĞİ EĞİTİM PROGRAMLARININ TARİHÇESİ VE TÜRKİYE'NİN UYUM SÜRECİ

Nurhayat ÇELEBİ*

Özet:

Bu çalışmanın amacı, AB'ye üye ülkelerdeki eğitim politikalarının sosyal ve ekonomik anlamda Türkiye'ye sağlayacağı katkıları değerlendirmektir. Birlik üyeleri tarafından oluşturulan eğitim programları, eğitimde işbirliğine yönelik olarak gençlerin becerilerini geliştirmekte ve özgeçmişlerine yeni değerler katmaktadır. Günümüzde istihdam arayışının zorlu bir çaba haline gelmesi sonucu bu sorunun farkında olan AB üyeleri yeni bir anlayış içinde eğitim programları oluşturmaya başlamışlardır. Avrupa Birliği, siyasetten ekonomiye kadar pek çok alanda üye devletler arasında işbirliğini geliştirmektedir. Ortak politikalar, bu işbirliğinin en önemli parçasıdır. AB ülkeleri arasında işbirliğinin kurulması; vatandaşların birbirlerini tanımalarını, farklı kültür, dil ve anlayışlar arasında karşılıklı etkileşim sağlanarak ırk, dil, din, cinsiyet, engellilik ayrımı olmaksızın yüksek bir Avrupa ve Avrupalılık bilincinin benimsenmesini hedeflemektedir. Bu hedefleri gerçekleştirmek amacıyla oluşturulmuş politikalarından biri de eğitim politikasıdır. Eğitim politikaları, Avrupa Birliği için gittikçe daha önemli bir hale gelmektedir. Bunun nedeni, küreselleşme sürecinde Birliğin bilgiye dayalı bir ekonomi haline gelmesini sağlayarak bir "Bilgi Avrupası" oluşturulmak istenmesidir. Teknolojinin gelişimi, yeni teknolojilerin kullanımı, yenilikçi yaklaşımların ve yaşam boyu eğitimin yaygınlaştırılması bu programların hedefleri arasında yer almaktadır. Bu çalışmada, Avrupa Birliği eğitim politikalarının tarihinden, politikalarının amaçlarından, eğitim ve öğretim programlarından ve Türkiye'nin bu programlara katılımından bahsedilmektedir. İşgücü piyasası için yeterli donanımına sahip bireylerin yetiştirilmesine gereksinim vardır. Türkiye'nin de

* Yard. Doç. Dr., Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi.

aday ülkeler içinde yer alması nedeniyle AB programlarının tanıtılmasının önemi, bu çalışmada vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim politikaları, Socrates, Erasmus, Comenius, Leonardo da Vinci

Abstract:

The purpose of this study is to evaluate the contributions of European Union member countries to Turkey in terms of social and economic aspects of educational policies. Educational program constituted by member countries aim at developing the skills of young people and contribute more to their backgrounds with regards to educational collaboration. As searching for alternative ways of employment became a necessity, member countries (being aware of this serious problem) found themselves in the search for alternative methods by means of devising new programs. European Union develops collaboration among the member countries within a wide range of spectrum ranging from politics to economy. Common politics constitute the main component of this collaboration. Creating partnerships and enabling citizens to know each other via creating interaction in terms of culture, language and understanding, a higher Europe aims to be created where no discrimination exists with regards to race, language, religion, or disability. Through developing these strategies, European awareness aims to be internalised among the citizens. Educational politics is one of the main policies established to realize these objectives. The importance of educational policy has become more important day by day. The reason for this is that “knowledge based economy” has gained importance in Europe in the process of globalisation and “knowledge based Europe” wants to be established within Europe. Developing technology, using alternative technologies, innovative approaches and life long education programs form the basic objectives of the program. This study talks about the history of educational policy in Europe, the aims of the policy, educational and instructional programs and Turkey’s participation in these programs. Importance of introducing European Union programs has been emphasized in the study since Turkey is a candidate country and alternative employment opportunities could be provided for the graduates.

Keywords: Educational policies, Socrates, Erasmus, Comenius, Leonardo da Vinci.

1. Avrupa Birliği Eğitim Politikasının Tarihsel Gelişimi

Dünyada bölgesel bütünleşmelerin kurulması ve geliştirilmesini sağlayan ülkelerin başında Avrupa Birliği gelmektedir. Bu ülkeler son zamanlarda küreselleşen dünyada ortak ekonomi, sanayi, ticaret, politika, güvenlik, adalet, yurttaş hakları ve ortak eğitim politikalarını da kapsayan bir Birlik halini almıştır (Hesapçoğlu, İnandı, 2004: 53-72). Eğitim ve kültür, yakın zamana kadar her ülkenin, hatta bazı Avrupa ülkelerinde her eyaletin ve her topluluğun değerlerine sadık kalarak geliştirdiği iki alan olarak görölmektedir. Son yıllarda Avrupa Birliği'nin bir siyasal birliğe doğru gelişmesine paralel olarak "ortak değerlerden söz edildiği gözlemlenmektedir (Gülcan, 2007: 23).

Ortak değerler çerçevesinde bütünleşmek isteyen Avrupa Birliği içinde, dil öğrenimi, üye ülkelerin uygulama ve kültürlerinin karşılıklı olarak öğrenilmesi, başka bir ortamda veya başka ülke vatandaşları ile birlikte çalışabilme yeteneği gibi konular, "yetişmekte olan gençlerin Avrupa vatandaşları olmaları için" önem taşımaktadır. Avrupa'nın bütünleşme sürecinde, bilgi çağına uygun bir toplum, yeni hizmet alanları, nitelikli işgücü, yüksek yaşam kalitesi, demokrasi için gelişme ve rekabet gücü gibi eğitimle doğrudan ilişkili konular hep gündemde olmuştur (Kısakürek, 2001).

Avrupa Birliği 1951'den beri eğitim üzerinde durmuştur. Fakat AB ile birlikte ortak proje ile eğitim ağları genişletilmiş ve üzerinde en çok durulan konular "yaşam boyu eğitim ve meslekî eğitim" olmuştur. Bu süreçte ortak bir dil eğitimi önem taşımaktadır (Şahin, 2004: 40). İlk başlarda ekonomik bir birliktelik olarak görölen Avrupa Topluluğu daha sonraki yıllarda kültür, eğitim gibi konularda da ortak projeler geliştirmeye başlamıştır. Geliştirilen proje ve politikaların tespitinde genel olarak aşağıda verilen genel hedefler dikkate alınmaktadır (Sezgin, 2001: 329). Bunlar:

1. Bilgi toplumuna uyumun sağlanması,
2. Rekabet gücünün yükseltilmesi,
3. İnsan gücünün serbest dolaşımı,
4. İstihdamın artırılmasıdır.

Avrupa Birliği, 1990'lı yıllardan sonra komisyon kararlarıyla ve projeler yoluyla eğitime önem vermiş ve üye ülkelere bu kararları hayata geçirmeleri istenmiştir. AB, eğitim konusunda ülkelerin eğitim programlarına direkt olarak müdahale etmemektedir. Daha çok ülkelerin eğitim sistemleri hakkındaki bilgileri kısa aralıklarla toplayarak üye

ülkelerin eğitim sistemlerinde meydana gelen değişimleri takip etmektedir (Akbaş, Özdemir, 2002: 112-125). AB'nin kuruluş anayasası, çok kültürlü ve çok dilli bir Avrupa öngörmektedir. Bunun temel nedeni Birlik içinde benzer noktaları artırmaktır. Özellikle Birlik, çok bölünmüşlük ve egoist eğilimler karşısında daha genel ve işbirlikçi yaklaşım sergilemektedir. Temel değerleri paylaşmak, başka ülkelerin insanlarına saygılı olmak, işbirliği ve dayanışma anlayışı AB'nin temel felsefesini oluşturmaktadır (Çelik, 1995).

Eğitim, Avrupa Birliği'nin temelini oluşturan politikalardan biri olmamasına rağmen Avrupa entegrasyonu içinde 1950'lerden beri ekonomik alandaki politikalar ile birlikte her zaman daha fazla ön planda olmuştur. 1957 Roma Anlaşması'nda Ortak Pazar'ın işleyişiyle beraber, Birlik üyelerinin eğitim ihtiyacının karşılanmasına yönelik çalışmalar yapılmış, sosyal, sağlık ve politik yaşamda da düzenlemeler yer almıştır (Collins, Salacs, 2004: 422). Eğitim konusunda özellikle, meslekî eğitim ile ilgili diploma ve sertifikaların karşılıklı tanınmasına ilişkin (madde 41, 118, 128) düzenlemeler yapılmıştır. Fakat 1970'lerin başından itibaren üye devletler, Ortak Pazar'la doğrudan ilgili olmayan eğitim konularını ortak bir politika çerçevesinde gerçekleştirmek istemişlerdir. 1970'lerin sonunda eğitim konusundaki uygulamalarda anlaşmazlıklara varılması toplantıların birkaç yıl boyunca ertelenmesine sebep olmuştur. Daha da önemlisi 1980 ve bu amaçla 1990'lardan itibaren çeşitli eğitim programları ve girişimler gerçekleştirilmiştir. 1 Mayıs 1999'da yürürlüğe giren Amsterdam Anlaşması'nda eğitim politikasına iki maddede değinilmiştir. "Eğitim, Meslekî Eğitim ve Gençlik" konulu 149 ve 150 no'lu maddelerde, bir Topluluk konusu olarak eğitimin kurumsallaşmasındaki amaçlar açıklanmıştır (Beukel, 2001: 124; Spence, 2000: 32-56). Bu amaçlar şu şekilde sıralanabilir:

Madde 149: (eski madde 126)

1. Topluluk, üye devletler arasında işbirliğini teşvik ederek kaliteli eğitimin gelişmesine katkıda bulunacaktır. Gerektiğinde, üye devletlerdeki eğitiminin içeriği ve eğitim sistemlerinin organizasyonundaki sorumluluğuna, kültürel ve dilsel farklılığına ilişkin faaliyetlerine destek olacaktır.

2. Topluluk faaliyetleri aşağıdaki hususları amaçlamaktadır:

- Üye devletlerin dillerinin eğitim yoluyla yayılması ve Avrupa boyutunda geliştirilmesi;

- Diplomalardan ve eğitim dönemlerinin tanınması, öğrencilerin ve öğretmenlerin serbest dolaşmalarının teşvik edilmesi;
- Eğitim kurumları arasında işbirliğinin sağlanması;
- Üye devletlerin eğitim sistemlerinde ortak olan konularda tecrübe ve bilgilerinden yararlanılması ve değişiminin geliştirilmesi;
- Gençlik ve öğretmen değişim programlarının gelişiminin teşvik edilmesi;
- Uzaktan eğitimin geliştirilmesinin teşvik edilmesi,

3. Topluluk ve üye devletler, eğitim konusunda, üçüncü ülkelerle ve uluslararası organizasyonlarla işbirliğini teşvik edeceklerdir.

Madde 150: (eski madde 127)

1. Topluluk, üye devletlerin meslekî eğitiminin organizasyonu ve içeriğindeki sorumluluğuna ilişkin faaliyetlerine destek olacak bir meslekî eğitim politikasını yerine getirecektir.

Topluluk faaliyeti aşağıdaki hususları amaçlamaktadır:

- Meslekî eğitim ve tekrar eğitim yoluyla endüstri değişimlerinde uyumun kolaylaştırılması,
- Emek piyasasına meslekî entegrasyonu kolaylaştırmak amacıyla sürekli bir meslekî eğitimin geliştirilmesi,
- Meslekî eğitime girişi kolaylaştırmak amacıyla öğretmenlerin, stajyerlerin ve özellikle genç insanların dolaşımının teşvik edilmesi,
- Eğitim ve öğretim kurumları ve şirketleri arasında eğitim konusunda işbirliğinin geliştirilmesi,
- Üye devletlerin meslekî eğitim sistemlerinde ortak olan konularda tecrübe ve bilgi değişiminin geliştirilmesi.

2. Topluluk ve üye devletler, meslekî eğitim konusunda, üçüncü ülkelerle ve uluslararası organizasyonlarla işbirliğini teşvik edeceklerdir.

3. Konsey, Madde 251'deki prosedüre uygun hareket ederek, Ekonomik ve Sosyal Komite'ye ve Bölgesel Komite'ye danıştıktan sonra, üye devlet kanunlarının ve mevzuatlarının uyumlaştırılmaları dışında, bu maddedeki amaçların gerçekleştirilmesine katkıda bulunmak amacıyla kanunları onaylayacaktır (İKV, 1992; Bolayır, 2000).

1. 1. 1970'ler: İlk Kurumsallaşma

Eğitim, ilk defa 1971'de Topluluğun ilgi alanına dahil edilmiştir. Komisyon, eğitim konusu ile ilgilenecek iki çalışma grubunu kurmuştur. Bu çalışma grupları, Komiser Altiero Spinelli'ye karşı sorumlu olmuşlar ve

Topluluğun eğitim alanındaki ihtiyacını belirlemek için çalışmaya başlamışlardır. Altı üye ülkenin eğitim bakanı ve Altiero Spinelli'nin de katılımıyla 1971'in sonunda ilk toplantılarını yapmışlardır. Toplantıda eğitim alanındaki işbirliğinin artırılması ve Roma Anlaşması'nda belirlenen eğitim konusundaki maddelerin tamamlanması kararlaştırılmıştır. Avrupa entegrasyonuna bağlı bir Avrupa kültür modelinin tanımlanması da en son amaç olarak ayrıca belirtilmiştir. Grup, eğitim alanında işbirliğini gerçekleştirmenin yollarını ve bunun yasal temelini aramıştır.

1973'te Federal Almanya Cumhuriyeti'nden Ralph Dahrendorf Komisyon'a eğitim hakkındaki düşüncelerini sunmuştur. Dahrendorf'un sunduğu konular arasında dil eğitimi, öğretmenlerin ve öğrencilerin dolaşımı da vardır. Dahrendorf, aynı zamanda Avrupa'yı anlamayı ve Avrupa entegrasyonunu sağlamak için "Avrupa" temasının okullarda öğretilmesini savunmuştur.

1974'te Komisyon'un Konsey'e sunduğu ilk teklif, Topluluk içinde eğitimsel işbirliğinin geliştirilmesi olmuştur. Fakat asıl tartışma, eğitimdeki işbirliğinin Topluluğun gelişiminde önemli bir rolü olup olmadığıdır. Bu teklifin sunulması, diğer alanlarda olduğu gibi eğitim konusunda da ortak bir Avrupa politikası olacağı anlamına gelmemektedir. Önemli olan eğitimsel işbirliğinin geliştirilmesi için bilgi ve tecrübenin değişiminin sağlanmasında ortak bir tutuma gidilmesidir.

Eğitim Bakanları ikinci toplantılarını 1974'te yapmışlardır. Toplantının sonucunda her ülkenin bu konudaki politikaları ve bu politikaların farklılığı kabul edilmiş, anlaşmada direkt olarak yer almayan birçok konunun altı çizilmiştir. Bakanlar, üye ülke ve Komisyon temsilcilerinden oluşan bir Eğitim Komitesi kurmuşlardır. Eğitim Komitesi, 1976'da kabul edilecek olan "Topluluğun Eğitim Konusundaki Faaliyet Programı"nı hazırlamıştır. Topluluk boyutunda yerine getirilecek yasalar, Eğitim Komitesi ile beraber Komisyon tarafından ele alınmaktadır. Program, Topluluğun eğitim faaliyetleri konusunda altı ana başlıktan oluşmaktadır:

- 1- Üye devlet uluslarının ve üye olmayan devlet uluslarının eğitimi ve öğretimi için daha iyi imkânların sağlanması
- 2- Avrupa'daki eğitim sistemleri arasında ilişkilerin sağlanması;
- 3- Eğitim istatistikleri ve dökümanlarının derlenmesi;
- 4- Yüksek eğitim alanında işbirliği;
- 5- Yabancı dil öğretimi,
- 6- Eğitimin tüm türlerine katılımı fırsat eşitliğinin sağlanması,

Bunu takip eden yıllarda Birliğin faaliyet programının yerine getirilmesi amacıyla pilot projeler, toplantılar ve seminerler gerçekleştirilmiştir. Öncelikli olarak bu programlar daha çok okuldan iş hayatına geçiş, eğitim yöneticileri, işletmeler ve yüksek eğitim kurumları arasında işbirliğinin geliştirilmesi ve yeni enformasyon teknolojilerinin gerçekleştirilmesi gibi konuları kapsamaktadır. Ancak, 1970'lerin sonunda eğitim konusundaki uygulamalarda anlaşmazlıklara varılması nedeniyle toplantılar birkaç yıl boyunca ertelenmiştir (Beukel, 2001: 127-132).

1. 2. 1980'ler: Eğitimde Patlama Yılları

1980'lerin ortalarından itibaren eğitim alanındaki kurumsallaşma yeni bir boyut kazanmıştır. Diğer önemli bir gelişme ise; eğitim yöneticilerinin ve işletmelerin 1983 yılında Çalışma ve Sosyal Bakanları ve Eğitim Bakanları ile birlikte ilk toplantılarını yapmış olmalarıdır. Konsey, Komisyon ve Ulusal Kurumlar tarafından uygulamaya konacak eğitim programlarını onaylamıştır. 1986-1989 yılları arasında üç önemli program onaylanmıştır. Bunlar:

1. COMETT (Teknoloji Eğitimi ve Öğretimi Topluluk Programı),
2. ERASMUS (Üniversite Öğrencilerinin Dolaşımını Sağlama Konusundaki Topluluk Programı),
3. LINGUA (Dil Eğitim ve Öğretim Programı).

1986-1989 yıllarını kapsayan COMETT I Programı 1986'da Konsey tarafından kabul edilmiştir. Karar, meslekî eğitim konusundaki 128. maddede ve ek faaliyetler konusundaki 235. maddede yer almıştır. 1990-1994 yıllarını kapsayan COMETT II Programı ise 1988'de Konsey tarafından kabul edilmiş ve karar 128. maddede yer almıştır. COMETT I'e 45 milyon ECU ayrılırken COMETT II'ye 200 milyon ECU ayrılmıştır. COMETT Programının amaçları şu şekilde sıralanmıştır:

- Yeni teknolojiler alanında yüksek eğitim kurumları ile endüstri arasında işbirliğine bir Avrupa boyutu getirmek,
- Öğretim programlarının gelişimini teşvik etmek,
- Tecrübelerin değişimi ve öğretim kaynaklarının Topluluk bazında en iyi şekilde kullanımını sağlamak,
- Yerel, bölgesel ve ulusal düzeyde öğretimi iyileştirmek,
- Teknolojik ve sosyal değişimlere karşı öğretim düzeyleri geliştirmek,

1987-1989 yıllarını kapsayan ERASMUS I Programı, Konsey tarafından 1987 yılında onaylanmıştır. Karara 128. ve 235. maddelerde değinilmiştir. 1990-1994 yıllarını kapsayan ERASMUS II Programı ise Konsey tarafından

1989 yılında onaylanmış ve 128. maddede yer almıştır. ERASMUS I Programına 85 milyon ECU ayrılırken, ikinci programa 192 milyon ECU harcanmıştır.

LINGUA, yabancı dil öğrenimini sağlamak için gerçekleştirilen bir faaliyet programıdır. Konsey tarafından 1989 yılında onaylanmış ve 128. ve 235. maddelerde yer almıştır. Bu program için 1990-1994 dönemi için 200 milyon ECU ayrılmıştır.

Her program, her üye devletten iki temsilcinin ve Komisyon'dan bir temsilcinin başkan olarak katıldığı bir komite tarafından onaylanmaktadır. Komisyona programların uygulanması için önemli görevler düşmektedir. EFTA üyelerinin ise COMETT ve ERASMUS Programlarına katılımları 1990'ların başında sağlanmıştır.

1988 yılında Konsey, eğitimde Avrupa boyutuyla ilgili bir karar onaylamıştır. Bu kararda Avrupa kültürü ve Avrupalılık fikri ön planda olmuş, genç insanların Avrupalı olma bilinçlerinin geliştirilmesi, sosyal adalet ve demokratik ilkeler gibi fikirleri benimsemeleri amaçlanmıştır.

1989 sonbaharında Bakanlar tarafından onaylanan bir kararda, Avrupa'nın politik yapısı için eğitimin rolünün ne kadar önemli olduğu vurgulanmıştır. 1989 yılında Doğu Avrupa'da meydana gelen siyasi değişimler, Topluluğu bu yeni demokrasilerle eğitim konusunda da işbirliğine götürmüştür. Bu amaçla 1990 yılında tüm Avrupa'da öğrenci değişimini amaçlayan TEMPUS Programı onaylanmıştır (Beukel, 2001: 130-133; Field, 1998: 65-71).

1. 3. 1990'lar: Eğitimde Büyüme Yılları

1990'ların ortalarında eğitim programları genişletilmeye başlanmış ve tekrar düzenlenmiştir. 1994'te meslekî eğitim alanında yeni bir program onaylanmıştır. Bir sonraki yıl, eğitimin tüm alanlarını kapsayacak bir başka faaliyet programı onaylanmıştır. Bu programlar 1986-89 döneminde onaylanan COMETT, ERASMUS, LINGUA Programları'nın devamı olmuştur. 7 Şubat 1992'de Maastricht'te imzalanan Avrupa Birliği Anlaşması, 1 Kasım 1993'de yürürlüğe girmiştir. Maastricht Anlaşması ile, Topluluğun amaç ve politikaları yeniden oluşturulmuştur.

Maastricht (1993) ve Amsterdam (1997) Anlaşmaları, üye ülkelerin yasalarında yer alan ortak değerlerde dayanağını bulan eğitim anlayışının

önemini vurgulayarak, insan hakları ve özgürlükleri kavramları temeline oturan Avrupa yurttaşlığı düşüncesini yaratmıştır (İlgaz, 2002: 217; Phinnemore, 2003: 46-50). Bu anlaşmada yer alan üye devletlerle ilgili Birlik vatandaşlığı, ekonomik, sosyal ve savunma alanları ile ilgili politikalar, Avrupa Merkez Bankacılık Sistemi, Avrupa Para Birliği Politikası, eğitim, kültür ve kamu sağlığı, tüketici hakları, insan hakları, hukuk, güvenlik, iç ve dış politikada ortak arayışlar ve işbirliği, Avrupa Parlamentosu ile ilgili yeni yetkilendirmeler, sanayi ve ortak karar prosedürleri, ombudsmanlık müessesesi, bölgeler komitesi, ikametgâh gibi konular üzerinde ortak prensip kararları alınmış ve ortak politikalar belirlenmiştir. AB sürecindeki düzenlemeler olarak yer alan Amsterdam Anlaşması, tek bir Birliğe dayalı geleneksel metotlardan daha çok diğer ülkelerin de katılmasını öngören daha esnek politikalar izlenmesini öngörmektedir (Spence, 2000: 32-56; Topsakal, Hesapçıoğlu, 2001: 441-461, Junge, 2003: 383-396; DTM, 2007; 43-54).

Maastricht Anlaşması'nın 127. maddesinde yer alan LEONARDO DA VINCI Programı, meslekî eğitimi amaçlamaktadır. 1994 yılında Konsey tarafından onaylanan program 1995-1999 dönemini kapsamıştır. 620 milyon ECU ayrılmış, daha sonra bu 800 milyon ECU'ya çıkarılmıştır.

Eğitim alanında işbirliğine dayanan SOCRATES Programı ise 1995 yılında Avrupa Parlamentosu ve Bakanlar Konseyi tarafından onaylanmıştır. 126. ve 127. maddelerde yer alan bu program 1995-1997 yıllarını kapsamaktadır. Programın üç ana başlığı vardır: Yüksek öğretim (ERASMUS); okul eğitimi (COMENIUS) ve dil eğitimidir (LINGUA). Ayrıca programa açık ve uzaktan öğrenim ile bilgi değişimini sağlayan EURYDICE ve ARION gibi programlar da eklenmiştir. Bu programa 850 milyon ECU ayrılmış, daha sonra bu 920 milyona ve 1 milyar ECU'ya çıkarılmıştır. Bu programın üye devletlere danışılarak Komisyon'dan bir temsilcinin başkanlık ettiği ve her üye devletin iki temsilcisinden oluşan bir komite tarafından uygulanması öngörülmüştür.

Programın uygulanmasında kurumlar arası anlaşmazlıklar çıkmıştır. Avrupa Parlamentosu Komisyon'a Konsey'le beraber eşit yetki verirken, Konsey, üye devletlerin rolünü artırmak istemiştir. SOCRATES Programı, yeni Avrupa Birliği içindeki güçler dengesini test etmek için bir fırsat olmuştur. Eğitim faaliyetlerinin kapsamı göstermektedir ki SOCRATES Programı eğitim politikasındaki Avrupalılaştırmanın önemli bir adımıdır.

“Avrupa Ekonomik Alan Anlaşması” çerçevesinde, bu iki program İzlanda, Norveç ve Liechtenstein’da, 1998’den itibaren de Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde, Kıbrıs ve Malta’da uygulanmıştır. Kanada ve ABD ile de yüksek öğretim ve meslekî eğitim ile ilgili anlaşmalar yapılmıştır (Beukel, 2001: 129-132; Spence, 2000: 32-56).

2. Avrupa Birliği Eğitim Programları

Her alanda rekabetin yaşandığı 21. yüzyılda tüm bu hedeflerin eğitim olmaksızın başarılması mümkün değildir. Birlik felsefesi, ekonomik sosyal kültürel ve çok yönlü birleşmeyi öngördüğünden farklı sorunları, ekonomik ve diğer koşulları olan üye devletlerin Birlik anlayışı içinde birleştirilmeleri gerekmektedir.

AB eğitim politikalarının temel amacı, üye ülke yurttaşları arasında karşılıklı anlayışı özendirmek, Avrupalılık bilincini aşlamak, öğrenci ve öğretmenleri eğitmektir (Barkçin, 2002). Birliğe üye ülkeler, eğitim sistemlerinde özgünlüğünü koruyarak, birbirleriyle uyum sağlamak için temelde iki amacı hedeflemektedir. Bunlar: Genç kuşaklara iş olanakları sağlamak ve okuldan etkin yaşama geçişleri kolaylaştırmak, iş bulma koşullarını iyileştirmek ve işsizlik tehlikesini asgariye indirmek için önlemler almaktır. Diğer taraftan, tek Avrupa için eğitim, sürekli eğitim, yüksek kalitede ve her yerde eğitim ilkelerine dayalı bir toplum yaratmak AB’nin eğitimde temel amaçları arasında sayılabilir (Gülcan, 2005: 31-44).

2. 1. Socrates Programı

Program, öğrencilerin yanı sıra eğitim kadrosu, yönetici ve eğitim kurumlarıyla ilgili dernekleri de kapsamakta ve okul dışındaki meslekî eğitimle de ilgilenmektedir (Aktaş, 2003).

Socrates’in birinci evresi (1995-1999): Beş yıllık süre sonunda 31 Aralık 1999 yılında tamamlanarak bu programdan önemli sonuçlar elde edilmiştir. 500.000 öğrenci Avrupa üniversitelerinde eğitim almış, 10.000 okul Avrupa işbirliğinde görev almış ve Avrupa dillerini geliştirmek için yüzlerce proje geliştirilmiştir.

Socrates’in ikinci evresi (2000-2006): Bu programın ikinci aşaması Ocak 2000 ile 31 Aralık 2006 arasında uygulanmıştır. Sokrates 11’de Sokrates 1’e getirilen iki anahtar düşünce, ömür boyu öğrenime ve bilgi Avrupa’sını oluşturmaya yapılan vurgudur (Aygün, 2002: 14; Socrates Programı, 2007).

Programın Amaçları:

- Tüm seviyelerde, eğitimin Avrupa boyutunun kuvvetlendirilmesi,
- Eğitimin tüm alanlarında fırsat eşitliğinin güçlendirilmesi ve bu doğrultuda eğitime yönelik Avrupa kaynaklarına uluslararası erişimin kolaylaştırılması,
- Avrupa Birliği'nde konuşulan dillere, özellikle de en az kullanılan ve öğretilenlere yönelik bilginin iyileştirilmesi,
- Eğitim kurumları arasındaki karşılıklı değişimlerin, açık ve uzaktan öğretimin, diplomaların ve öğrenim sürelerinin karşılıklı tanınmasının teşvik edilmesi ve bilgi değişiminin iyileştirilmesi suretiyle eğitim alanındaki işbirliğinin ve hareketliliğin geliştirilmesi,
- Eğitim uygulamalarında yenilikçiliğin teşvik edilmesi,
- Eğitim alanında geliştirilebilecek ortak politikaların saptanması.

Yukarıda belirtilen amaçların yanı sıra program, kadın erkek eşitliğine ve engelliler için fırsat eşitliğinin güçlendirilmesine katkıda bulunmayı ve sosyal dışlanma, ırkçılık ve yabancı düşmanlığı ile mücadelede aktif bir rol oynamayı hedeflemektedir. Ayrıca, yaşam boyu eğitimin teşvik edilmesi ve bir Avrupa bilincinin yerleştirilmesi de Socrates'in ana temaları arasında yer almaktadır.

Topluluk, Programın amaçları çerçevesinde çeşitli eylemler tasarlamıştır. Bu eylemler aynı zamanda birer alt-program niteliği taşımaktadır.

- Okul eğitimine yönelik "Comenius"
- Yüksek eğitime yönelik "Erasmus"
- Erişkinlerin eğitime ve diğer eğitim yöntemlerine yönelik "Grundtvig"
- Avrupa dilleri eğitime ve öğrenimine yönelik "Lingua"
- Açık ve uzaktan öğrenim ile eğitim alanındaki bilgi ve iletişim teknolojilerine yönelik "Minerva"
- Eğitim sistem ve politikalarının izlenmesine ve bu alanlardaki yenilikçiliğe yönelik "İzleme ve Yenilikçilik"
- Diğer Avrupa programları ile ortak eylemler gerçekleştirmeye yönelik "Ortak Eylemler"
- "Eşlik Edici Ortak Önlemler" olarak belirlenmiştir.

2.2. Comenius

Comenius, meslekî ve teknik eğitimi de kapsayan ilk ve orta dereceli okul eğitimine ve ana okullarında verilen eğitime odaklanmaktadır. Eylemin hedef kitlesini öğrenciler, öğretmenler ve eğitim personeli oluşturmaktadır. Comenius okul eğitimi, Hayatboyu öğrenme yoluyla Topluluğu ileri bilgi toplumu haline getirmeyi, daha iyi iş imkânı yaratmayı ve sosyal bütünlüğü geliştirmeyi hedeflemektedir. Bu eylemin üç temel amacı bulunmaktadır:

- Okul eğitiminin kalitesinin yükseltilmesi ve okul eğitimindeki Avrupa boyutunun güçlendirilmesi,
- Dil öğreniminin teşvik edilmesi,
- Kültürler arası bilincin geliştirilmesidir.

Bu yolla program, eğitimin kalitesini artırmayı, eğitimin Avrupa yönünü güçlendirmeyi, dil öğrenimi ve hareketliliği de desteklemektedir. Ayrıca programda, Avrupa vatandaşlığının yapıtaşlarından biri olan çok kültürlü bir ortamda eğitim, çeşitli grupların eğitimine destek, okuldaki başarısızlıklardan dolayı kişileri dışlamaya karşı olma gibi önemli konular üzerinde durulmaktadır (Comenius, 2007).

2.3. Erasmus

Erasmus Programının amacı; yüksek öğrenimdeki öğrencilerin eğitimlerinin önemli bir kısmını diğer üye ülke yüksek öğrenim kurumlarında geçirmelerini sağlamaktır. Bu yolla öğrenim gören öğrencilerin sayısını artırarak eğitim ve öğretimin kalitesini yükseltmek ve Kıta Avrupası'nı güçlendirmektir.

Erasmus projesi kapsamında 2000'li yıllardan itibaren yükseköğretim öğrencilerinin %25'inin en az bir akademik yıl, Avrupa topluluğuna bağlı diğer bir üniversitede eğitim görmesi hedeflenmiştir. Bu durum, üniversite programları arasında eşdeğerlik, kalite, standartlık, nitelik, akreditasyon gibi konuları gündeme getirmektedir (Şişman, 2006: 208). Erasmus eyleminin amaçları:

- Yüksek öğrenimin kalitesinin artırılması ve Avrupa boyutunun güçlendirilmesi,
- Üniversiteler arası uluslararası işbirliğinin teşvik edilmesi,
- Yüksek öğretim sektöründeki hareketliliğin artırılması,
- Gerçekleştirilen çalışmaların ve niteliklerin Topluluk genelinde akademik olarak tanınmasının iyileştirilmesi ve şeffaflığın artırılmasıdır.

Erasmus eylemi; Avrupa üniversiteler arası işbirliği (Erasmus I), öğrenci ve üniversitede çalışan öğretim görevlilerinin hareketliliği (Erasmus II) ve tematik ağlar (Erasmus III) adlı birbirine bağlı üç alt eylemden oluşmaktadır.

Erasmus I: Üniversiteler arası işbirliği faaliyetlerini desteklemekte, öğrenci ve öğretim görevlilerinin karşılıklı değişimi için en elverişli koşulları yaratmaktadır. Farklı katılımcı ülkelerden öğrencileri ve üniversite personeli bir araya getiren kısa süreli çalışma programları gerçekleştirilmektedir. Bu programlar, çok fazla öğretilmeyen uzmanlık konularının etkin ve çok dilli öğretilmesini teşvik etmektedir. Aynı zamanda öğrenci ve öğretmenlere çok uluslu gruplarda çalışma ve yeni perspektifler kazanma imkânı vermektedir. Buna ek olarak öğretim üyelerinin öğretim içeriği ile ilgili olarak görüş alışverişinde bulunmalarına ve müfredatla ilgili yeni yaklaşımları paylaşmalarına ortam yaratmaktadır. Eylem, müfredatın geliştirilmesine yönelik ortak projelere de destek vermektedir. Bunun amacı, farklı üniversitelerin bir araya getirilmesiyle yüksek öğretim kalitesinin artırılması ve Avrupa boyutunun güçlendirilmesidir.

Erasmus II Eylemi: Üniversitelerin, öğrenci ve öğretim görevlilerine hareketlilik bursu sunabilmeleri için üniversitelere fon sağlamaktadır. Bu bursu alan öğrenciler, farklı bir Avrupa ülkesinde yaşamının ve eğitim almanın olanaklarından faydalanmaktadır. Bu bursların amacı, uluslararası deneyime ve yüksek niteliklere sahip, açık fikirli genç insanlarla toplumun zenginleşmesine katkıda bulunmaktadır. Öğretim görevlilerine de kendilerini meslekî ve bireysel anlamda geliştirme fırsatı sunmaktadır. Aynı zamanda hareketlilikten faydalanamayan öğrenciler, diğer Avrupa üniversite öğretim görevlilerinin bilgi ve deneyiminden faydalanmaktadır.

Erasmus III Eyleminin Amacı: Bir akademik disiplin ya da öğrenim konusunun veya çok disiplinli yapıya sahip bir konunun Avrupa boyutunun belirlenmesi, geliştirilmesi ve kalitesinin yükseltilmesidir. Bu amaca üniversiteler ile fakülte ve bölümleri arasında gerçekleştirilen işbirliğiyle ulaşılması hedeflenmektedir.

Bu yolla program, eğitimin kalitesini artırmayı, eğitimin Avrupa yönünü güçlendirmeyi, dil öğrenme ve hareketliliğini desteklemeyi amaç edinmiştir. Ayrıca Avrupa vatandaşlığının yapıtaşları olan çok kültürlü bir ortamda eğitim ve öğretimi destekleme, okuldaki başarısızlıklarından dolayı onları dışlamaya karşı olma gibi önemli konuları vurgulamaktadır. (Aygün, 2002: 14; Erasmus1987-2007).

2. 4. Leonardo Da Vinci Programı

Leonardo da Vinci Programı; Avrupa Birliği'nde ortak bir meslekî eğitim politikası oluşturulması amacıyla 1994 yılında yayınlanan Konsey kararı ile yürürlüğe girmiştir. 1995-1999 yılları arasında uygulanan programın 1999 yılı sonu itibariyle uzatılması uygun bulunmuştur. Programın 1 Ocak 2000-31 Aralık 2006 tarihleri arasında uygulanması öngörülen ikinci dönemi 26 Nisan 1999 tarihli ve 382 sayılı Konsey kararı ile yürürlüğe girmiştir.

Program, temel olarak meslekî eğitim alanında uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi, farklı meslekî eğitim sistem ve uygulamalarına bir Avrupa boyutu kazandırılması ile bu alandaki başarılı uygulamaların ve yeniliklerin teşvik edilmesini amaçlamaktadır. Bu amaca yönelik olarak programın öncelikleri şunlardır:

- Farklı seviyelerde meslekî eğitim almış kişilerin ve özellikle gençlerin mevcut bilgi ve becerilerinin çalışma hayatına entegrasyonlarını kolaylaştıracak şekilde geliştirilmesi,
- Yaşam boyu meslekî eğitim sağlanmasına yönelik olarak meslekî eğitim faaliyetlerinin teknolojik gelişmelerle uyumlaştırılması,
- Girişimcilik ruhunu geliştirmek ve rekabet kapasitesini artırmak amacıyla meslekî eğitimin yenilikçi faaliyetlerle güçlendirilmesi ve bu çerçevede meslekî eğitim kurumları ile firmalar, özellikle KOBİ'ler arasındaki işbirliğinin desteklenmesi olarak belirlenmiştir (Tuncer; Taşpınar, 2002: 39-45; Vinci Programme, 2007; Hayatboyu Öğrenme, 2007).

Program kapsamında, engelliler gibi iş piyasasında daha az şansı olan kesimlerin meslekî eğitim imkânlarından yararlanmaları, kadın-erkek arasındaki fırsat eşitliğinin teşvik edilmesi ve her türlü ayrımcılıkla mücadele konuları yer almaktadır. Bunun yanı sıra, yaşam boyu eğitim konusundaki mevcut uygulamaları geliştirecek, istihdama ilişkin yönlendirici ilkelerin uygulanmasına uluslararası bir boyut kazandıracak projeler ile yeni teknolojiler ve çevre konularındaki bilgi düzeyini yükseltecek projeler, programın öncelikli alanlarını oluşturmaktadır.

Programdan genç işçiler, üniversite öğrencileri, meslekî eğitim ve insan kaynaklarının yönetiminden sorumlu kişiler, dil uzmanları yararlanmakta ve sosyal ortakların uluslararası hareketliliğine yönelik projeler desteklenmektedir. Meslekî eğitim kalitesinin artırılması ve eğitim sistemine getirilen yeniliklerin yaygınlaştırılmasına yönelik özellikle bilgisayar ve

iletişim teknolojilerinin kullanımını teşvik eden uluslararası projeler Program'dan destek alabilmektedirler. Meslekî eğitim alanında yabancı dil ve kültür bilgisinin geliştirilmesi, özellikle az kullanılan dillerin yaygınlaştırılmasına yönelik pilot projeler de desteklenmektedir.

Program, aynı zamanda Avrupa'da meslek eğitimi konusunda gerçekleştirilen proje sonuçlarının gelişmelerinin ve yeniliklerinin oluşturulacak uluslararası bir bilgi ağı ile yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmaları desteklemektedir (İKV, 2001: 8-13; Leonardo da Vinci, 2007).

2. 5. Youth (Gençlik) Programı

Avrupa için Gençlik Programı, Topluluğun kendi içinde ve üye olmayan ülkelerle mübadele yoluyla genç insanların eğitimine katkıda bulunmayı hedeflemektedir (Çetin, 2002: 101).

Gençlik Topluluk Eylem Programı, Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi'nin kararları doğrultusunda 13 Nisan 2000 tarihinde kurulmuştur. Program, Avrupa çapında daha geniş bir çerçevede ortaklıklar kurulması için bilgi, eğitim ve fırsatlar sağlayarak gençlerin ve gençlik çalışanlarının çıkarları için çalışmayı hedeflemiştir. Program, 15-25 yaş arası gençlerin birbirlerini tanımaları ve gönüllü olarak toplumsal faaliyetlere katılmalarını sağlamaktadır. AB Gençlik Programı içinde yürütülen beş temel eylem bulunmaktadır. AB adayı Türkiye, bunlardan "değişim, gönüllü hizmetler ve destek önlemleri" etkinliklerine katılmıştır.

Program, Bilgi Avrupası'na ulaşılmasına katkıda bulunmayı ve gençlik politikasının gelişimi için işbirliğine yönelik, yaygın eğitim temelli bir Avrupa düzleminin oluşturulmasını hedeflemektedir. Yaşam boyu öğrenme kavramını ve aktif vatandaşlığı özendirecek niteliklerin ve uzmanlıkların geliştirilmesini teşvik etmektedir (Youth Policies, 2007; Atabay, 2006).

2. 6. Grundtvig

Bu eylem, erişkinlere yönelik eğitim kalitesinin ve Avrupa boyutunun iyileştirilmesine ve Hayatboyu öğrenim fırsatlarının artırılmasına yardımcı olması için yapılandırılmıştır. Eylem, erişkinler ile erişkinlere yönelik eğitim alanında faaliyet gösteren kuruluşları kapsar. Bu eylem, Avrupa işbirliği projeleri (Grundtvig I), öğrenim ortaklıkları (Grundtvig II), erişkinlere eğitim veren personele yönelik bireysel eğitim bursları (Grundtvig III), Grundtvig ağları (Grundtvig IV) adlı dört alt eylemden oluşmaktadır.

Grundtvig eylemi, yaşam boyu öğrenimin teşvik edilmesini, erişkinlere eğitim veren kurumlar arasında Avrupa seviyesinde işbirliğinin sağlanmasını ve erişkinlere yönelik öğretim alanında faaliyet gösteren bireylerin eğitiminin iyileştirilmesini amaçlamaktadır. Bu amaca yönelik çeşitli projelere malî destek sağlamaktadır. Böylece yaşam boyu eğitim kalitesinin yükseltilmesine katkıda bulunmaktadır.

2. 7. Lingua

Socrates Programı ve kapsadığı eylemler, dil öğretim ve eğitimine özel bir önem vermektedirler. Lingua eylemi, bunu desteklemektedir. Eylemin kapsadığı Toplulukların 11 resmi dili vardır. Ayrıca, EFTA ülkelerinin ve Socrates programına katılan aday ülkelerin ulusal dilleri de bu eylemin kapsamına girmektedir. Fazla yaygın olarak kullanılmayan Topluluk resmi dillerine özel bir önem verilmektedir. Bu eylemin amacı, Topluluğun dil çeşitliliğinin teşvik edilmesi ve korunması, dil öğretim ve öğrenim kalitesinin iyileştirilmesi ve bireysel ihtiyaçlara uygun yaşam boyu dil öğrenim fırsatlarına erişimin kolaylaştırılmasıdır. Topluluk, bu amaçlara yönelik çeşitli projelere malî destek sağlamaktadır.

2. 8. Minerva

Bu eylem, açık ve uzaktan öğrenim ve bilgi iletişim teknolojileri ile multimedya alanlarındaki önlemlerin desteklenerek Avrupa işbirliğinin teşvik edilmesini amaçlamaktadır. Bu eylem; öğretmen ve öğrencilerde bu yöntemlerin kullanımına ilişkin anlayışların ve teknolojilerinin geliştirilmesine yönelik eğitim, ürün ve hizmetlerinde pedagojik boyutun göz önünde bulundurulmasını önemsemektedir. Ayrıca uluslararası bilgi, deneyim ve başarılı uygulamaların karşılıklı değişimi ile elde edilen sonuçlara, eğitim kaynaklarına ve ilerlemiş yöntemlere erişimi teşvik etmektedir.

2.9. İzleme ve Yenilikçilik

Socrates programı altında oluşturulan bu eylem; ülkelere, birbirlerinin eğitim alanındaki deneyimlerinden yararlanmaları için fırsat sunmaktadır. AB Komisyonu ve katılımcı ülkelerin yönetimleri arasındaki yakın işbirliği, eylemin temel unsurlarından birini oluşturmaktadır. Eylemin amacı; bilgi ve deneyimlerin karşılıklı değişimini sağlamak, başarılı uygulamaları belirlemek ve eğitim alanındaki politikaları karşılıklı incelemektir. Ayrıca ortak eğitim politikası hakkında karşılıklı görüş alışverişinde bulunmaktadır.

Bunlar sayesinde Avrupa'da eğitim alanında yenilikçiliğin, kalitenin ve eğitim sistemlerinde şeffaflığın artırılması amaçlanmaktadır.

2. 10. Ortak Eylemler

Socrates, Leonardo da Vinci ve Gençlik Programları birbirlerini çeşitli yönlerden tamamlamaktadırlar. Bu üç programın bünyesinde bulunan "Ortak Eylemler" bu programların faaliyet gösterdiği alanları aşan girişimleri desteklemektedir. Söz konusu yaklaşımın yakın bir gelecekte kültür, spor, istihdam ve sosyal işleri kapsayan Topluluk programlarına doğru genişletilmesi planlanmaktadır.

2. 11. Eşlik Edici Önlemler

Eşlik edici önlemler ile verilen desteğin amacı, diğer eylemlerin kapsamı dışında ancak Socrates programının amaçlarına ulaşılmasına katkı sağlayacak projeleri teşvik etmektir (İKV, 2001: 14-35; European Commission, 2005).

3. Son Gelişmeler

23-24 Mart 2000'de Lizbon'da yapılan Avrupa Konseyi sonucunda verilen kararlar, eğitim alanında bir dönüm noktasıdır. Bu toplantıda Konsey, Avrupa'nın 2010 yılına kadar dünyanın en rekabetçi, en dinamik ve bilgiye dayalı ekonomisi haline getirilmesi, daha fazla daha iyi iş imkânları ve daha çok toplumsal uyum ile sürdürülebilir ekonomik büyümenin sağlanabilmesi için birtakım stratejik hedefler belirlemiştir (European Commission, 2006b).

Komisyon'un önerisi ve üye devletlerin katkıları ışığında, Konsey 12 Şubat 2001'de "Eğitim ve Öğretim Sisteminin Gelecekteki Amaçları" hakkında rapor hazırlamıştır. Bu rapor, Mart 2001'deki Avrupa Konseyi'nde kabul edilmiş ve daha ayrıntılı bir çalışma programının hazırlanması istenmiştir. Çalışma raporları 14 Şubat 2002'de hazırlanmış ve 15-16 Mart 2002'de Barselona Avrupa Konseyi'ne sunulmuştur. Üye devletlerin katkıları ışığında Komisyon ve Konsey, Lizbon'da belirlenen stratejik amaçlara ulaşmak için eğitim ve öğretim sistemine ne gibi katkılar yapabileceklerini belirlemiştir. Bunları beş ana başlık altında toplayabiliriz:

- Avrupa'daki öğrenim standardını yükseltmek,
- Hayatın her aşamasında öğrenimi kolaylaştırmak,
- Bilgi toplumu için temel becerilerin tanımını güncelleştirmek,

- Eğitim ve öğretimi, yerel bölgelere, Avrupa'ya ve dünyaya açmak,
- Kaynakların en iyi şekilde kullanılmasını sağlamak.

Konsey, bu amaçların üçüne odaklanmıştır.

Amaç 1. Eğitim ve öğretim sistemlerinin kalitesini artırmak: Eğitim ve öğretim sosyal ve kültürel uyumun aracıdır. Avrupa'nın daha rekabetçi ve dinamik bir toplum olması için ekonomik bir yatırımdır. Öğretmenler için öğretimin kalitesini artırmak ve değişen bilgi toplumuna ayak uydurmak amacıyla temel yetenekleri geliştirmek için çaba sarf edilmelidir. Bu bağlamda enformasyon ve iletişim teknolojileri de önemlidir. Kaynakları en iyi şekilde değerlendirerek okullarda ve enstitülerde imkânların kalitesini artırmak daha sonraki bir önceliktir. Bilim ve teknik alanında katılımın artırılması, eğitim ve öğretim sistemlerinin kalitesinin geliştirilmesi, kaynakların ve ihtiyaçların birbirlerine uyumlu olması gereklidir.

Amaç 2. Daha kolay öğrenmeyi mümkün kılmak: Avrupa sosyal uyum modeli, resmi ve gayri resmi eğitim ve öğretim sistemlerine ulaşımı mümkün kılmalıdır. Bu, bir eğitimden diğerine (meslekî eğitimden yüksek eğitime) kolaylıkla geçebilmeyi gerektirir. Eğitim ve öğretim sistemlerinin herkese açılması, bu sistemlerin daha çekici hale gelmesi ve ihtiyaçlara cevap verecek şekilde adapte edilmesi, aktif vatandaşlığı, eşit imkânları ve sürekli bir sosyal uyumu sağlamada önemli bir rol oynamaktadır.

Amaç 3. Eğitim ve öğretimi dünyaya açmak: Bu amaca ulaşmak için, Avrupa eğitim ve öğretim alanını kurmak, yabancı dil eğitimini geliştirmek için çalışma, araştırma ve sivil toplum dünyasıyla bağları güçlendirmek gerekir.

Bu üç stratejik amaç için Konsey, organizasyon şeması ve aktivitelerin listesini belirlemiştir. İlk amaç için aşağıdaki maddeler izlenecektir:

- Tüm eğitim ve öğretim kurumlarının 2001 sonuna kadar internet ve multimedya kaynaklarına ulaşımının sağlanması,
- 2002 sonuna kadar tüm öğretmenlerin bu teknolojileri kullanmaları için eğitilmeleri,
- Her yıl insan kaynaklarına yapılan yatırımın artırılması.

İkinci amaç için aşağıdaki madde izlenecektir:

- 2010'a kadar sadece ortaöğretim gören ve ortaöğretimden sonraki eğitim ve öğretimi almayan 18-24 yaş arası gençlerin sayısını yarıya indirmek,

Üçüncü amaç için aşağıdaki maddeler izlenecektir:

- Girişimciler ve serbest meslek sahipleri için eğitim sağlamak,
- İnsanların Avrupa Birliği dillerinden en az ikisini öğrenmelerini teşvik etmek,
- Öğrenci, öğretmen, eğitmen ve araştırmacıların dolaşımını sağlamak.

Barcelona Avrupa Konseyi'nde, Eğitim Komitesi ve Komisyon aşağıdaki çalışma programını önermişlerdir.

2002 yılından başlayarak öğretmenlerin ve eğitimcilerin eğitimlerinin geliştirilmesi, herkesin enformasyon teknolojilerine ulaşması, bilim ve teknik çalışmalarına katılım, kaynakların en iyi şekilde kullanılması, eğitimin herkese açık olması, öğrenmenin çekici hale getirilmesi, herkese eşit imkânlar verilmesi ve sosyal uyum için destek sağlanması, çalışma hayatı ile eğitim arasındaki bağların güçlendirilmesi, yabancı dil öğreniminin yaygınlaştırılması, değişim programlarının işlevselliğinin artırılması ve Avrupa işbirliğinin güçlendirilmesidir (Commission, 2006a; Commission, 2006b; Education and Training 2007; Karip, 2005: 195-209; Tesk-Mecep, 2007).

5 Mayıs 2003'te AB Eğitim Komitesi, Lizbon Stratejisi'ni daha ileri götürerek eğitim konusunda yeni bir adım atmıştır. Komisyon ve Eğitim Komitesi'nin 2004 Bahar Zirvesi için hazırladıkları rapora eklemek üzere beş ana başlık belirlenmiştir. Bu beş ana başlık 2010'a kadar Avrupa'daki eğitim ve öğretim sisteminde yapılacak olan iyileştirmeleri içermektedir. Bu beş ana başlık:

- 2010'a kadar okulu erken bırakanların Avrupa ortalaması %10'u geçmemelidir.
- 2010'a kadar Avrupa Birliği'nde matematik, teknoloji ve bilim bölümlerinden mezun olanların sayısı en az %15 artmalıdır ve nicelik olarak cinsiyetler arasındaki dengesizlik en aza indirilmelidir.
- 2010'a kadar Avrupa Birliği'nde 22 yaşında olanların %85'inin yüksekokul bitirmeleri sağlanmalıdır.

- 2010'a kadar Avrupa Birliği'nde okuryazarlıkta daha az başarılı olan 15 yaşındakiler en az %20'ye (2000 yılına göre) düşürülmelidir.
- 2010'a kadar 24-64 yaş arasındaki çalışan yetişkinlerin "Hayatboyu Eğitim"e katılmaları en az %12,5 artırılmalıdır.

Bu kararlar, Avrupa'da sürdürülebilir ekonomik büyümeyi yaratmak için temel olarak bazı önemli politika ve politikaları geliştirmeyi hedeflemektedir. Örneğin; ülkelerarası açık pazar politikaları, ticari politikalar, daha iyi eğitim yoluyla insan sermayesine daha fazla yatırım yapılması gibi alanları güçlendirmeyi hedeflemektedir (Hayatboyu Öğrenme Programları, 2007; Karip, 2005: 195-209; European Commission, 2006a, 2006b).

4. Türkiye ve Avrupa Birliği'nde Eğitim

Türkiye'nin çağdaşlaşma ve kalkınma projesinin en önemli unsurlarından biri eğitimidir. Eğitim sistemimizin ekonomik sorunlar yüzünden yeterince gelişemediği herkes tarafından bilinmektedir. Bu sebeple eğitimle ilgili soruna 2000 yılı sonunda Ulusal Program hazırlanarak AB'ye sunulmuştur. Ulusal Program, kısa, orta ve uzun vadeli hayatın hemen her alanında 35 başlık ve 110 alt başlığı içermektedir. Bu konuda çeşitli reformlar yapılması öngörülmüştür (Gülcan, 2005: 57). Bu sayede Türkiye'deki eğitim sisteminde bir gelişme beklenmektedir. Fakat Türkiye'nin eğitim alanında AB ile arasında çok fazla açık olduğu ortadadır. Okullaşma oranlarına bakacak olursak AB'de ilköğretim ve ortaöğretim seviyesinde okullaşma oranı %100 iken, bu oran 2006-2007 öğretim yılı itibariyle ilköğretimde %90,3 ortaöğretimde %56,51, yükseköğretimde %18,85'tir. Eurostat'ın (2006) verilerine göre; AB ülkelerinde (27 ülke) 18-24 yaş ortaöğretim birinci devreye kadar ilerleyebilmiş, ama daha fazla eğitim görmemiş olanların oranı %15,4 iken, Türkiye'de bu oran %50'dir. 20-24 yaş gençlerin ikinci devre ortaöğretimde okullaşma oranı AB ülkelerinde %77,6 iken, Türkiye'de bu oran %44'tür. Meslekî eğitimde ise AB ülkelerinde okullaşma oranı %53,9, Türkiye'de %30,7'dir. Eğitime yapılan kamu ve özel harcama GSYİH olarak 2003 itibariyle %3,3, AB ülkelerinde %5,2'dir. Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı (2004 yılı itibariyle 23,7 iken, AB ülkelerinde 9,3 ile 16,7 arasında değişmektedir (Tuik, 2007).

Okullaşma oranlarının AB seviyesine çıkarılmasının en önemli koşulu zorunlu eğitim süresinin AB ülkelerinin ortalaması olan 9-12 yıla

çıkartılmasıdır. Türkiye, zorunlu eğitim süresini 1997 yılında 4306 sayılı yasa ile 8 yıla çıkararak bu yönde çok önemli bir adım atmıştır.

Tam üyelik hedefi doğrultusunda yapılan reformlar içinde meslekî ve teknik eğitim önemli bir yer tutmaktadır. Bu kapsamda, meslekî ve teknik eğitim, ortaöğretim seviyesinde ağırlıklı olarak yeniden yapılandırılması ve meslekî eğitim belgelerinin karşılıklı olarak AB ülkelerinde tanınmasının sağlanması esas alınmıştır. Tam üyelik sonrasında Türkiye, Lizbon Stratejisi kapsamında altı çizilen “Hayatboyu Eğitim Projesi” doğrultusunda, özellikle bilgi teknolojileri alanında çalışanların bilgi ve yeteneklerini sürekli olarak geliştirmelerine yönelik eğitim programları sunacaktır. Türkiye’deki eğitim standartlarının AB seviyesine yükseltilmesinde, tam üyelik öncesinde ve sonrasında Türkiye’nin katılacağı eğitim programlarının büyük bir önemi olacaktır. Bu çerçevede, Meslekî ve Teknik Eğitimin Güçlendirilmesi Projesi, Socrates, Leonardo da Vinci ve Avrupa için Gençlik Programı büyük önem taşımaktadır (DPT, 2007; Megep / Svet, 2007)

4. 1. Türkiye’nin AB Eğitim Programlarına Katılım Süreci

Türkiye, AB eğitim programlarına katılmak için ilk başvurusunu 1995’te yapmış, birtakım nedenlerle katılım engellenmiş ve nihayet 25. 2. 1999 tarihinde öneri Avrupa Parlamentosunda kabul edilmiştir.

Türkiye, SOCRATES programına 2001 Kasımından itibaren aktif olarak katılmayı planlamış, AB tarafından öğrencilere mezuniyetlerinde verilmesi önerilen Diploma Eki (Diploma Supplement) uygulamasına tüm yükseköğretim kurumlarında Haziran 2001’de geçmeyi öngörmüştür. Ancak belirtilen tarih itibariyle beklenen ilerleme sağlanamamıştır. Aralık 1999’da toplanan Helsinki Zirvesi’nde Türkiye’ye resmi aday ülke statüsü verildikten sonra Türkiye’nin diğer aday ülkelerle eşit statüde yer almasına karar verilmiştir. 13 Mayıs 1996 tarihinde Socrates, Lenardo da Vinci ve Avrupa Gençlik III Programları’na ve bu programların kuruluşuna ilişkin temel kararların ilgili maddelerine Türkiye’nin dahil edilmesi öngörülmüştür. Socrates I’in 1999 sonunda bitmesi nedeniyle Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan Socrates II’yi kuran temel karar önerisine Türkiye de eklenmiştir

AB’nin üç eğitim programından Socrates, Leonardo da Vinci ve Gençlik programına Türkiye, Nisan 2004’ten itibaren resmen katılmıştır. Programların bütçesi oldukça yüksektir. 2007-2013 arasında “Hayatboyu Öğrenme” adı altında 27 üye ülke ve aday ülke olarak Türkiye, EFTA

ülkeleri olmak üzere ayrılan miktar 7 milyar Euro'dur. (Leonardo da Vinci, 2007).

Ülkemiz, Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programlarına "tam üye" olarak 1 Nisan 2004 tarihinden itibaren katılmıştır. Yoğun bir ilgi ve talebin gerçekleştiği ve 31 Aralık 2006'da sona eren bu ilk dönemde, Socrates (Genel Eğitim), Leonardo da Vinci (Meslekî Eğitim) ve Gençlik programları çerçevesinde, gerek katılım öncesi AB fonlarından gerekse ulusal katkı paylarından oluşan toplam 67 milyon Euro'luk bir bütçe oluşturulmuş, ülkemiz eğitim ve gençlik sektörüne karşılıksız hibe olarak kullanılmıştır. Hibe kullandırma oranı, %100'e yaklaşan bir seyir izlemiştir. Programların uygulandığı bu ilk üç yıl itibariyle toplam 3.035 proje desteklenmeye değer bulunmuştur. Yaklaşık 40.000 vatandaşımız, Avrupa Birliği ülkelerinde gerek Programlar, gerekse bireysel faaliyetler çerçevesinde bilgi ve deneyim artırma amaçlı değişim ve yerleştirmelere katılmış, yenilikçi yaklaşımların ülkemize kazandırılmasında önemli katkılar sağlamıştır (DPT, 2007).

Avrupa Komisyonu tarafından 13 Kasım 2001 tarihinde Türkiye'nin katılım süreci incelenerek raporlaştırılmıştır. Bu rapora göre meslekî eğitimde sınırlı bir ilerleme sağlanmıştır. Türkiye'nin 2001 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'nca yapılacak hazırlık çalışmaları sonucunda 2003 yılında tüm programlara katılımın sağlanabileceği belirtilmiştir. Buna karşın özellikle göçmen işçilerin çocuklarının eğitimi konusunda herhangi bir ilerlemenin sağlanamadığı ve zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılma gereksinimi vurgulanmıştır. Ayrıca, özellikle kırsal kesimdeki eğitim faaliyetlerinin kaliteli eğitim bakımından olumsuzluklar içerdiğine dikkat çekilmiştir. 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı çerçevesinde özellikle meslekî eğitim kurumlarına geçişlerin kolaylaşacağı ve bu durumun meslekî eğitim kökenli öğrencilerin sistemden kaynaklanan yükünü azaltacağı belirtilmiştir. Programlara tam katılımın gerçekleşmesi için yönetsel organların kredi temini gereği önemli görülmüş, çalışmaların istenilen ölçütlerde gerçekleşmesi için ulusal ajanslara olan ihtiyaca dikkat çekilmiştir.

Türkiye, finansmanı AB Akdeniz Programı (MEDA) kapsamında çeşitli projeler hazırlamış ve uygulamaya koymuştur. Bu projeler:

- *Temel Eğitimi Destekleme Projesi*; 4 Şubat 2000'de MEB tarafından imzalanmıştır. Projenin amacı: kentsel, kırsal ve gecekondu bölgelerinde eğitim düzeyini artırarak yaşam koşullarının iyileştirilmesine katkıda

bulunmak ve sekiz yıllık ilköğretim reformunu desteklemektir. Projenin maliyeti 100 milyon EURO, süresi ise 6 yıl olarak belirlenmiştir.

- *Türkiye’de Meslekî Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi* Projesi; Temmuz 2000’de Milli Eğitim Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı ve Meslekî ve Küçük Ölçekli Sanayi Geliştirme Vakfı tarafından imzalanmıştır. Projenin amacı, Türkiye’deki meslekî eğitim ve öğretimin etkinliğini ve kalitesini artırarak Türk girişimcileri arasında rekabeti artırmak ve onları AB ile ortak pazara hazırlamaktır. Projenin maliyeti 58.190 milyon EURO olup, maliyetin 51 milyonu AB tarafından, kalanı Türk hükümeti tarafından finanse edilmesi belirlenmiştir. Projenin süresi 5 yıl olarak belirlenmiştir.

- *Meslekî ve Teknik Eğitim Kurumlarının Modernizasyonu Projesi*; Temmuz 1997’de imzalanmıştır. 11 ilde 19 pilot okul atölyeleri belirlenmiş ve 8 meslek dalında donanımın oluşturulması ve eğitim kalitesinin artırılması benimsenmiştir. Projenin amacı, teknisyen düzeyindeki meslekî ve teknik eğitimin kalite ve verimini artırmak, öğretmenlerin kalite ve performanslarını geliştirmek, meslekî ve teknik eğitim - öğretim kurumlarının araştırma geliştirme kapasitelerini güçlendirmektir. Projenin maliyeti 18. 500 milyon EURO olup 14 milyonu AB tarafından finanse edilmiş ve projenin süresi 4 yıl olarak belirlenmiştir (Tuncer, Taşpınar, 2002: 42-44; Megep/Svet, 2007).

Türkiye, bu projeleri gerçekleştirdiği ve eğitim seviyesini AB normlarına uygun hale getirdiği takdirde eğitim kalitesini artıracaktır. Tam üyelik sonrasında Türkiye vatandaşları Avrupa’da eşit statüde eğitim imkânlarına sahip olacaklar ve eğitimdeki çeşitlilikten faydalanacaklardır. Okullar arası işbirliği olanaklarının artırılması ve okulların teknik altyapılarının güçlendirilmesiyle araştırmaların genel kalitesi de yükselecek ve öğrenciler daha yüksek standartlarda eğitim alabileceklerdir.

4. 2. Türkiye Ulusal Programlarında Eğitim

AB’nin Türkiye’ye ilişkin “Katılım Ortaklığı Belgesi”ni Şubat 2001 tarihinde yayınlamasının hemen ardından Türkiye de Mart 2001 tarihinde Ulusal Programı yayınlamıştır ve bu program Temmuz 2003’te yenilenmiştir.

I. Ulusal Program (Mart 2001) çerçevesinde zorunlu eğitim beş yıldan sekiz yıla çıkarılarak, ilköğretimdeki okullaşma oranında önemli bir artış

sağlanmıştır. Yine Dünya Bankası'nca desteklenen Meslekî ve Teknik Eğitimin Modernizasyonu Projesi ile Meslekî Teknik Eğitimin Güçlendirilmesi Projesi ve Socrates, Leonardo ve Avrupa Gençlik Programları ile Türkiye eğitim alanında AB normlarına ulaşmayı hedeflemektedir.

II. Ulusal Program (Temmuz 2003): Eğitim sisteminde normların nicel ve nitel açıdan yükseltilmesi yönündeki çalışmaların devamı, Meslekî Teknik Eğitimle özel sektörün işbirliği, Yükseköğretim Yasasında değişikliğe gidilmesi, AR-GE çalışmalarının güçlendirilmesi ile ilgili çalışmalar sürdürülmektedir. Türkiye'nin eğitim ve gençlik alanlarındaki AB programlarına katılımlarına ilişkin yasal süreç tamamlanmış, AB Eğitim ve Gençlik programları Daire Başkanlığı adı altında Ulusal Ajans kurulmuş ve pek çok proje Ulusal Ajans tarafından desteklenmektedir (Tuzcu, 2006: 37-39).

Ulusal Program'da, AB müktesebatına uyum sağlamak için aday ülkelerin mevzuatlarında yapacakları düzenlemeler, uyum için gerekli beşeri ve malî kaynaklar üzerinde durulmaktadır. Katılım Ortaklığı Belgesi'nde yer alan önceliklerin yanı sıra aday ülkelerin kendi öncelikleri, AB müktesebatının üstlenilmesi amacıyla geliştirilmesi gereken idari yapı ve tüm bu hususlara ilişkin kısa ve orta vadeli öncelikler takvimi yer almaktadır. 14 Nisan 2003 tarihinde AB Konseyi tarafından kabul edilen yeni Katılım Ortaklığı Belgesi'ne paralel olarak Ulusal Program revize edilmiş ve 23 Haziran 2003 tarihinde Bakanlar Kurulu tarafından kabul edilerek 24 Temmuz 2003 tarih ve 25128 Mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır (ABGS, 2003; Avrupa Birliği, 2004; Başbakanlık DPT, 2000; Gülcan, 2007: 21-40).

Bu programların yürütülmesi için DPT bünyesinde kurulan Ulusal Ajans; programların ülke içinde duyurulması, tanıtımı, tüm taraflara bilgi sağlanması, proje tekliflerinin değerlendirilmesini yapmaktadır. Projelerin seçiminde ulusal karar organına ve AB Komisyonu'na destek vermekte, idari, malî ve yasal işlemlerin yerine getirilmesinde, raporların ilgililere sunulmasında, proje harcamalarının ve ayrılan fonların denetimini de yürütmektedir (Ulusal Ajans, 2007).

5. Sonuç

Avrupa Birliği, üye ülkeler arasında ortak bir eğitim politikası çerçevesinde dünyanın en rekabetçi bilgiye dayalı ekonomisi olmayı hedeflemektedir. Böylece, Birlik içinde farklı kültür ve diller arasında karşılıklı etkileşimi sağlayarak ortak bir Avrupa bilincinin yaratılmasına çalışmaktadır.

AB'ye aday ülke olan Türkiye'de eğitimin ön plana alınmasının nedeni, bilgi çağının insan niteliklerini gerçekleştirebilecek bir eğitim sisteminin oluşturulması, buna yönelik politika ve stratejilerin geliştirilmesinin gerekliliğidir (Şimşek1997).

Türkiye, ekonomi, siyaset, kültür ve eğitim gibi alanları da içine alan çeşitli toplumsal sistemlerde uluslararası bütünleşme anlamında küreselleşme etkinliklerinde Avrupa Birliği'ni amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda eğitim sisteminin çeşitli boyutlarında gerçekleştirilecek yeniden yapılanma çalışmalarında Avrupa Birliği'nin eğitim alanındaki hedef ve ilkelerine uyumu dikkate almak durumundadır (Sağlam, 2003: 313- 345). Bu amaçla Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde Avrupa Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Kurulu adı altında bir kurul oluşturulmuş ve çalışmalara başlanmıştır. Eğitim sisteminin sorunlarının üstesinden gelebilmek için Türk eğitim sisteminin bütün yönleri ile okul öncesi eğitimden üniversiteye kadar yeniden yapılandırılması gerekmektedir. Bu ilişkilendirme yapılmadığı için Türkiye'de eğitimi geliştirme adına bugüne değin yapılan çalışmalardan ve uygulamalardan istenilen verim elde edilememiştir. Hükümetler tarafından süreklilik göstermeyen, çoğu zaman da bir siyasi partinin kendi görüşlerinin egemen olduğu politikaların eğitimin her alanında uygulanmaya çalışılması yapılan iyi çalışmaları da gölgelemektedir.

Yapısal, yönetsel eğitim programları ve öğretimi açısından AB'ye giriş sürecindeki Türkiye'de birçok değişime gereksinim vardır. Bunlar yönetim kültüründen, öğrenen okullara ve yeni öğretim anlayışından yaşam boyu eğitime kadar uzanan bir süreçte okulun ve öğretmenin rollerini de içeren bir değişimdir (Şahin, 2004: 42). Globalleşen ekonominin gereği olarak dünya pazarlarına açılabilme için Türk eğitim sisteminin yeniden yapılandırılmasına gereksinim vardır. Aslında, gençlerin çağdaş teknolojiyi anlaması, öğrenmeyi ve bilgiye ulaşmasını bilmesi, değişikliklere uyum sağlaması, birkaç yabancı dil öğrenmesi, girişimci olması, problem

çözebilmesi, iletişim kurabilmesi, ekip halinde çalışabilmeyi öğrenmesi gibi yeteneklerin kazandırılması okulların görevidir (İlgaz, 2002: 224- 225).

Daha önce ayrıntılarıyla belirtildiği gibi eğitimin hedefi eğitimin kalitesini yükseltmek ve her vatandaşın Hayatboyu eğitime katılımını sağlamak olmalıdır.

Türkiye, AB'ye üyelik sürecinde, AB ile ortak eğitim politikalarının uygulanmasında tutarlılık göstermeli ve toplumumuzun gelecekte hayat standartlarını yükseltecek, insanımızın daha iyi şartlarda ve daha nitelikli olarak yetiştirecek düzenlemeleri kararlılıkla yerine getirmelidir.

Kaynakça:

- Akbaş, O. & Özdemir, S. M. (2002). Avrupa Birliğinde Yaşam Boyu Öğrenme. *Milli Eğitim*. Yaz-Güz, Sayı: 155-156.
- Aktaş, U. (4.03.2003). Eğitimde AB Yolu Açıldı. *Radikal Gazetesi*.
- Activities -Education, Training, Youth: Cooperation*. (2003). "Between Member States". Erişim: 07.03.2003, www.europa.eu.int.
- Arslan, B. (2005). Avrupa Birliği Yüksek Öğretim Alanı ve Yüksek Öğretimde Kalite Çerçevesinin Belirlenmesi. *Milli Eğitim*, Yaz: Yıl: 33, Sayı: 167.
- Atabay, S. (2006). Avrupa Birliğinde Eğitim ve Türkiye. *Avrupa Birliği Vizyonu. Türkiye'de Eğitim ve Özel Okullar Sempozyumu*. 11. Panel, Özel Okullar Birliği, Edit: İ. Erdoğan. Antalya, 20-21 Ocak 2006.
- AB Eğitim Programı (2007). Türkiye'nin Katılımı. Erişim: 20 Nisan 2007, <http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular/AvrupaBirligi2004/ABEgitimProgTurkiyeninKatilimi.htm>.
- Aygün, Ö. (2002). *AB Eğitim Programları*. Ankara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Araştırma ve Uygulama Merkezi. Ankara. Övgüye Değer Ödevler Dizisi, No: 1.

Barkçin, F. (2002). *AB'ye Giriş Sürecinde Eğitim*. AB Birliği Genel Sekreterliği. Erişim: 19 Nisan 2007, <http://www.abgs.gov.tr/index.php?p=24470&l=1>.

Başbakanlık ABGS. (2003). *Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı*. Ankara. Avrupa Birliği Genel Sekreterliği Yayınları (2001-2003). Ankara: 1. Basım.

Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı. (2000). *Türkiye Ulusal Programı*. Ankara.

Beukel, E. (2001). 'Educational Policy: Institutionalization and Multi-Level Governance'. Andersen, S. S. & Kjell A. E., *Making Policy in Europe*. London: Sage Publications Ltd.

Bolayır, C. (2000). *Amsterdam Antlaşması*. İstanbul: IKV Yayınları.

Collins, D. & Salacs, R. (2004). Social Policies. Edited by: A. M. El-Agra. *The European Union Economics and Policies*. Seventh Ed. Harlow: Prentice Hall.

Comenius Programı. (2007). Lizbon hedefleri Erişim: 28 Nisan 2007, www.genclikpostasi.org/v15/condocs//Genclik%20Politikalari/Turkiye/comeniusprogrami.doc.

Çelik, V. (1995). Küreselleşme Sürecinde Avrupa'da Eğitim Yönetimi. *Eğitim Yönetimi*, Ankara. Yıl: 1, Sayı: 4

Çetin, F. (2002). Avrupa Birliği Gençlik Eğitim Programları. *Milli Eğitim*, Ankara: Yaz, Güz, Sayı: 155-156.

DPT (2007). Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Başkanlığı. Erişim: 30 Nisan 2007, www.ua.gov.tr.

DPT. (2007). *AB Eğitim ve Gençlik Programları Dairesi Başkanlığı (Ulusal Ajans)*. Erişim: 30 Nisan 2007, <http://www.ekutup.dpt.gov.tr/egitim/yamana/ulusalaj.ppt>.

DTM. (2007). *Avrupa Birliği ve Türkiye*. TC. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı: Ankara.

- Education Council and the Commission (2007). *European Education and training*. Erişim: 28 Nisan 2007, http://ec.europa.eu/education/policies/2010/et_2010_en.html - 27k -PDF.
- Erasmus 1987-2007 (2007). *Europa Education and training- Erasmus Mundus*. Erişim: 28 Nisan 2007, http://ec.europa.eu/education/programmes/mundus/index_en.html
- EU Turkey Relations (2007). Erişim: 15 Mayıs 2007, <http://www.euractiv.com/en/enlargement/eu-turkey-relations/article-129678>.
- European Commission (2003). *Europa- Rapid-communications de presse. Education Council Agrees on European Benchmarks*. Erişim: 20 Nisan 2007, <http://europa.eu/rapid/pressReleasesaction.do?reference=IP/03/620&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=fr>.
- European Commission (2005). *Youth*. Erişim: 20 Nisan 2007, http://ec.europa.eu/youth/youth.policies/doc44_en.htm.
- European Commission (2006a). *Community Lisbon Programme: Technical Implementation Report*. Brussels: 23 October 2006. SEC (2006)1379. Erişim: 20 Nisan 2007, http://ec.europa.eu/growthandjobs/pdf/SEC_2006_1379_EN_DOCUMENTDETAVAIL.pdf.
- European Commission (2006b). *Progress towards the Lisbon objectives in education and training. Report based indicators and benchmarks. Report 2006*. Brussels: 16. 05. 2006. SEC (2006). 639
- European Commission (2007). *Youth - Youth policies – Overview*. Erişim: 27 Nisan 2007, http://ec.europa.eu/youth/youth-policies/doc23_en.html.
- Field, J. (1998). *European Dimensions. Education, Training and The European Union*. London and Philadelphia: Jessica Kinsley Publishers.
- Gençlik Programları (2007). Erişim: 20. 04. 2007, <http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular/AvrupaBirliği2004/ABEgitimPr.Turkiye ninKatilimi.htm>
- Gülcan, M. G. (2005). *AB ve Eğitim Süreci*. Ankara: Anı Yayınları.
- Gülcan, M. G. (2007). Ulusal Programda ve İlerleme Programlarında Eğitim. *Avrupa Araştırmaları Dergisi*. Cilt 15. Sayı: 1

Güngör, H. & Soğuk, H. (2001). *Avrupa Birliği Program ve Ajanslarına Aday Ülke Statüsüyle Türkiye'nin Katılımı*. İstanbul. İKV. Yayınları, No: 164.

Hayatboyu Öğrenme (2007). *Comenius, Erasmus, Leonardo, Grundvig*. Erişim: 20 Nisan 2007, <http://www.ua.gov.tr/index.cfm?action=detay&bid=7>

Hesapçioğlu, M. & İnandı, Y. (2004). Avrupa Birliği Ülkeleri ile Türk Eğitim Sisteminde Eğitim Finansmanı. *M. Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, Sayı. 20.

İKV (1992). *Avrupa Birliğini Kuran Anlaşma*. İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınları. İstanbul, Yayın No: 115.

İKV (2001). *Avrupa Birliği Program ve Ajanslarına Aday Ülke Statüsüyle Türkiye'nin Katılımı*. İstanbul: İKV yayınları, No: 164

İKV (2002). *Türkiye'nin Tam Üyeliğinin Avrupa Birliğine ve Türkiye'ye Katkılar*. İKV Yayınları. No: 168, Mayıs.

İlgaz, D. (2002). "Avrupa Birliğine Uyum Sürecinde Türkiye Cumhuriyeti'nde Eğitim". *Marmara Avrupa Araştırmaları Dergisi*. Cilt: 10, Sayı: 2.

Junge, K. (2003). *Differentiated İntegration. European Union Politics*. Edited by: Michelle Cini. London: Oxford University Pres.

Karip, E. (2005). *Globalization and Education 2010 Lisbon Objectives*. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi. İlkbahar, sayı: 42.

Kısakürek, M. A. (2001). "Avrupa Birliği Eğitim Programları ve ECTS Uygulamaları. Erişim: 17 Nisan 2007, <http://www.ankara.edu.tr/sonEcts/-23k>

Leonardo da Vinci Programme (2007). *Europa-education and training-languages*. Erişim: 17 Nisan 2007, http://ec.europa.eu/education/policies/lang/funding/leonardo_en.html.

Leonardo da Vinci Programı. (2007). Hayatboyu Öğrenme Programı. Erişim: 12 Nisan 2007, www.intoffice.gazi.edu.tr/leonardo/llp_ldv_genel.ppt.

- MEGEP (SVET). (2007) *Türkiye'de Meslekî Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi*. Erişim: 4 Nisan 2007, www.megep.meb.gov.tr/ortak/archive/arsivhaber1.html.
- Phinnemore, D. (2003). Towards European Union. *European Union Politics*. Edited by: Michelle Cini. London: Oxford University Press.
- Sağlam, M. (2002). Avrupa Birliği Ülkelerinde Ortaöğretimin Yapısı. *2000'li Yıllarda Lise Eğitimine Çağdaş Yaklaşımlar Sempozyumu. 8-9 Haziran 2003.*, İstanbul: TC. İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları. No: 25.
- Sezgin, İ. (2001). Avrupa Birliği'nin Eğitim, Öğrenme ve Gençlik Politikaları. *Türkiye AB İlişkileri Sempozyumu*. Ankara: Ankara Ofset.
- Socrates Programı. (2007). *AB Eğitim ve Gençlik Programları*. Erişim: 18 Nisan 2007, <http://www.deu.edu.tr/DEUWeb/Icerik/Icerik.php?KOD=10299>.
- Spence, D. (2000). The European Commission. *Reforming the European Union from Maastricht to Amsterdam*. Edited by: P. Lynch, N. Neuwahl and W. Reers. London: Logman Pearson Education.
- Şahin, S., (2004). Küreselleşme, Avrupa Birliği ve Eğitim. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı: 16
- Şimşek, H., (1997). *21. Yüzyılın Eşiğinde Paradigmalar Savaşı, Kaostaki Türkiye*. İstanbul: Sistem Yayıncılık..
- Şişman, M. (2006). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- TESK-MEGEP. (2007). Türkiye ve Lizbon Hedefleri. AB'nin Eğitim Politikaları ve Mevzuatı konusunda Meslek kuruluşlarının Ekspertizinin Artırılması. Erişim: 5 Mayıs 2007, <http://www.tesk.org.tr/tr/ekspertiz/lizbon.html>.
- Topsakal, C., M. Hesapçıoğlu. (2001). Avrupa Birliği ve Eğitim. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*. İstanbul. Aralık.
- TUİK. (2007). *Türkiye İstatistik Yıllığı*. Erişim: Erişim: 2007, www.tuik.gov.tr/yillik/yillik.pdf.

- Tuncer, M.; Taşpınar, M., (2002). Avrupa Birliği EĞitim Programları ve Türkiye. *Standart-Ekonomik ve Teknik Dergi*, Sayı: 489.
- Tuzcu, G. (2006). *Avrupa Birliği Giriş Süreci ve EĞitimde Vizyon 2023*. Ankara: Türk EĞitim Derneği Yayınları.
- Türkiye- AB İlişkileri. (2007). Erişim: 2007, www.dpt.gov.tr.
- Uysal, T., (2004). *Türkiye'nin Katıldığı AB Topluluğu Birliği Programı*. İstanbul: İKV Yayınları.
- Yayan, M. (2003). "AB EĞitim Programları ve Türkiye'nin Yararlanma Kabiliyeti." *Milli EĞitim Dergisi*, Bahar, Sayı: 158.